

IC Life: Inclusie van mensen met een verstandelijke beperking in het hoger onderwijs

White Paper

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Inleiding: op weg naar inclusief hoger onderwijs

Inclusie is een concept dat diversiteit als standaard erkent en voorwaarden schept zodat iedereen kan deelnemen. Het is gekoppeld aan democratische participatie binnen en buiten het onderwijs. Het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap verplicht staten om "te zorgen voor gelijke toegang voor alle vrouwen en mannen met een handicap tot betaalbaar en kwalitatief hoogstaand technisch, beroeps- en tertiair onderwijs, inclusief universitair en levenslang leren".¹

Deelname van mensen met een beperking in instellingen voor hoger onderwijs is dus niet alleen een vrijblijvend beleid, maar ook een wettelijke vereiste. Daarnaast heeft deelname veel toegevoegde waarde voor studenten met en zonder functiebeperking en voor het instituut zelf.

Hoger onderwijsinstellingen zijn plaatsen voor onderwijzen en leren. Hun kwaliteit wordt afgemeten aan hoe goed studenten zijn voorbereid op hun toekomstige carrière bij openbare of particuliere werkgevers of in onderzoek. In de meeste sectoren zullen studenten mensen met een handicap en / of speciale behoeften tegenkomen. Dezelfde studenten zullen beter presteren in hun toekomstige banen als bewustzijn van beperkingen deel uit zou maken van hun studies. Inclusie verhoogt de effectiviteit en efficiëntie van het hoger onderwijs en stelt afgestudeerden in staat, met name in leidinggevende en planningsposities, om plannen te maken voor een inclusieve samenleving op alle niveaus (zie ook Kleinert, Jones, Sheppard-Jones et al 2012).²

Voor sommige studenten gaat de betrokkenheid zelfs nog verder: voor leraren, psychologen, therapeuten of maatschappelijk werkers is het essentieel dat ze mensen met een beperking ervaren, en dan niet alleen in de sociale rol van 'cliënt'. Mensen met een beperking die als docent van het hoger onderwijs deelnemen kunnen een nieuw perspectief teweegbrengen dat participatief werk bevordert, in coproductie³ evenals in participatief onderzoek, met b.v. sociologen, antropologen en leraren,⁴ en andere gebieden.

Ondersteuningsdiensten voor mensenrechten, non-discriminatiecentra, juridische ondersteuningsdiensten en andere NGO-activiteiten zijn belangrijke kansen op werk voor afgestudeerden van rechtenopleidingen. Door personen met een verstandelijke beperking in hun opleiding op te nemen, worden zij aldus voorbereid op betere kansen op werk.

In sociaal onderzoek worden de behoeften en participatie van mensen met een handicap vaak over het hoofd gezien, ondanks dat ze ongeveer 10% van de bevolking vertegenwoordigen. Inclusief hoger onderwijs kan bijdragen aan meer representatief en valide onderzoek. Dit kan worden bereikt door inclusieve onderzoeksprojecten uit te voeren die bestaan uit een samenwerking tussen studenten en personen met een verstandelijke beperking. Daarnaast kunnen docenten en onderzoekers ook bij dergelijke projecten worden betrokken. Inclusief onderzoek uitgevoerd in samenwerking met personen met een verstandelijke beperking staat relatief gezien nog in de kinderschoenen, ondanks dat er steeds meer aanwijzingen zijn dat dergelijk onderzoek bijdraagt aan de betrouwbaarheid en validiteit van

¹ CRPD: General comment No. 4 (2016) on the right to inclusive education, article 24

² Kleinert, H., M. Jones, K. Sheppard-Jones et al (2012). Students with Intellectual Disabilities Going to College? *Absolutely! TEACHING Exceptional Children* 44(5): 26-35.

³ Co-production is a practice in the delivery of public services in which citizens are involved in the creation of public policies and services. In contrast with traditional citizen involvement, citizens are not only consulted, but

are part of the conception, design, steering, and management of services. Christian Bason: *Leading public sector innovation: Co-creating for a better society*, Bristol, Policy Press, 2010

⁴ See for an example of such participatory research in social work Van der Aa, J. & J. Blommaert (2017). *Ethnographic monitoring and the study of complexity*. In: *Researching Multilingualism: Critical Perspectives*, pp. 259-271, London: Routledge

onderzoeksgegevens (Bigby et al 2014a, 2014b; Johnson et al 2013)⁵. Belangrijk is dat men rekening houdt met de competenties van personen met een verstandelijke beperking om succesvol deel te nemen aan een onderzoeksproject en men moet zich bewust zijn van de verschillende benaderingen van inclusief onderzoek om tokenisme te voorkomen (Embregts et al 2018; Bigby et al 2014a, 2014b).⁶

Opname van mensen met een verstandelijke beperking op een campus voor hoger onderwijs is dus een concept dat positieve resultaten belooft voor alle betrokkenen, want:

- Het ondersteunt de professionele training en opleiding van studenten van alle faculteiten door hen in direct contact te brengen met hun toekomstige klanten.
- Het verbetert de kwaliteit van het hoger onderwijs door ervoor te zorgen dat dezelfde toekomstige klanten deel uitmaken van het onderwijsproces in het hoger onderwijs.
- Het biedt werkplekken voor mensen met een verstandelijke beperking op alle gebieden van de campus, bijvoorbeeld in de onderwijsfaculteiten, maar ook in allerlei ondersteunende functies.
- Het stelt mensen met een verstandelijke beperking in staat deel te nemen als studenten en te leren naast studenten zonder verstandelijke beperking.
- Hiermee kunnen instellingen voor hoger onderwijs zich als inclusief onderscheiden van andere vergelijkbare instellingen.

Om deelname aan het hoger onderwijs te bereiken, moeten we het vermogen van instellingen en systemen om op diversiteit te reageren op manieren die iedereen gelijk waardeert vergroten. Maar een inclusieve campus vereist vooral een nieuwe manier van denken, bij stakeholders zoals medestudenten, docenten of het management.

In dit artikel beschrijven we (1) onze visie op mensen met een verstandelijke beperking in het hoger onderwijs; (2) identificeren we enkele succesvolle voorbeelden; en (3) bieden we uiteindelijk een aantal tools om opname op de campus mogelijk te maken.

(1) Mensen met een verstandelijke beperking in het hoger onderwijs - een tegenstelling?

Mensen met een verstandelijke beperking worden in het Engels ook wel 'mensen met een beperking in het leren' genoemd. Dit betekent niet dat ze helemaal niet kunnen leren, maar dat ze anders en in een langzamer tempo leren of dat ze andere dingen leren dan andere mensen van hun leeftijd. Wat is dan de plek van mensen met een verstandelijke beperking in zo'n concurrerend onderwijssysteem zoals het hoger onderwijs? Voor een antwoord hebben we verschillende rollen overwogen:

(a) de rol van een docent en (b) de rol van een student in het hoger onderwijs.

De rol van mensen met een verstandelijke beperking als docent in het hoger onderwijs is hierboven vermeld. Maar wat kwalificeert hen als docent?

Ten eerste hebben ze hun ervaring met het leven waarin zij te maken hebben met uitsluiting en segregatie van de samenleving. Deze ervaring vormt het karakter en de perceptie van een mens en maakt mensen mogelijk gevoelig voor soortgelijke situaties.

Door deze vaardigheden en percepties over te dragen aan studenten van verschillende faculteiten, kunnen studenten meer realistische en persoonsgerichte benaderingen binnen beroep ontwikkelen.

Afgezien van onderwijs, is er een toenemende aandacht voor moderne 'ontwikkelings- en management' theorieën in alle geledingen van de samenleving, zoals coproductie, behavioral design in beleidsvorming⁷, persoonsgerichte programma's, persoonlijke budgetten of cliënt gestuurde diensten. Al deze benaderingen vereisen een effectieve communicatie met alle belanghebbenden, waaronder ook mensen met een verstandelijke beperking, om ze te begrijpen en te implementeren.

Bovendien kunnen studenten van mensen met een verstandelijke beperking de behoefte aan duidelijkheid leren: in plaats van betekenis te begraven onder een hoop woorden en jargon, hebben mensen met een verstandelijke beperking behoefte aan eenvoudige en duidelijke woorden en zinnen. Ze dwingen studenten om zich te concentreren op de echte kern en betekenis van hun boodschap. En als ze dat 'goed kunnen' voor mensen met een verstandelijke beperking, worden ze begrepen door iedereen, inclusief migranten, mensen met een lagere opleiding, etc.

⁵ Bigby, C., P. Frawley and P. Ramcharan (2014a). A collaborative group method of inclusive research. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 27(1): 54-64.

⁶ Embregts, P. J. C. M., Taminau-Bloem, E. F., Heerkens, G. C. J., Schippers, A., & van Hove, G. (2018). Collaboration in inclusive research:

Competencies considered important for people with and without intellectual disabilities. *Journal of Policy and Practice in Intellectual Disabilities*, 15(3), 193- 201. 2

⁷ See e.g.: Behavioral insights and new approaches to policy design. OECD, Paris 2015

Mensen met een verstandelijke beperking zijn steeds meer hun eigen potentieel gaan begrijpen en waar ze in verschillende vormen kunnen bijdragen aan de samenleving. Onder de vlag van zelfbeschikking en voor jezelf opkomen hebben velen van hen een training gevolgd over hoe ze met vertrouwen over verschillende onderwerpen kunnen spreken en presenteren.

De zorgorganisaties, die vaak voor hen zorgen, kunnen de nodige ondersteuning bieden om presentaties en gastcolleges in verschillende faculteiten van het hoger onderwijs voor hen mogelijk te maken. Hieronder vermelden we ook enkele aspecten die dit ondersteunen.

Ten tweede kunnen mensen met een verstandelijke beperking als studenten ook profiteren van deelname aan het hoger onderwijs.

Het is echter belangrijk om te onthouden dat ze anders en andere dingen leren in vergelijking met andere studenten. Maar ze zullen er zeker baat bij hebben om juridische capaciteit samen met rechtenstudenten of leerconcepten met pedagogen te bespreken. Natuurlijk zouden ze andere opdrachten nodig hebben en waarschijnlijk geen credits verdienen⁸. Maar niet iedereen die medicijnen studeert moet arts worden en niet iedereen die rechten studeert, zal advocaat worden.

(2) Voorbeelden van succesvolle opname

Hieronder laten we enkele praktische voorbeelden zien van succesvolle integratie van mensen met een verstandelijke beperking in het hoger onderwijs, zowel binnen als buiten dit project. Zoals je zult zien, variëren hun rollen als docenten en studenten vaak en versmelten ze zodanig dat het definiëren van hun rol minder belangrijk wordt dan de bijdrage die ze kunnen leveren.

Inclusie in het onderwijs

Opname in juridische faculteiten gebeurt in verschillende contexten. In de gerenommeerde Harvard Law School, en vele anderen, organiseren studenten gehandicaptenklinieken waarin ze mensen met een verstandelijke beperking ondersteunen bij het begrijpen en uitoefenen van hun rechten onder het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap.

De kwesties rond juridische capaciteit en ondersteunde besluitvorming worden steeds belangrijker, niet alleen voor mensen met een handicap, maar ook voor ouderen. Het Centre for Disability Law and Policy van de NUI Galway, Ierland, werkt regelmatig samen met co-trainers met een verstandelijke beperking om deze kwesties met hun studenten te bespreken en om de impact van wettelijke capaciteitswetgeving op mensen met een verstandelijke beperking te onderzoeken.

Bachelor studenten engineering bij Thomas More in België kunnen zich inschrijven voor het Diploma Supplement 'sociaal ingenieur'⁹. Studenten werken direct samen met de doelgroep, namelijk de personen met een verstandelijke beperking die de eindgebruikers van hun ontwikkelde producten zullen zijn. Omdat ze volledig deel uitmaken van de erkende universitaire cursussen, verrijken studenten hun technologiegraad met een sociale dimensie, een stukje authentiek engagement. Directe betrokkenheid van gebruikers met een beperking verbetert de ontwikkelde producten, maar ook de kwalificatie van de studenten op gebieden zoals gebruikt geleid ontwerp, communicatieve vaardigheden en toepasbaarheid.

Op het gebied van Disability Studies is een van de beste manieren om mogelijke problemen en tekortkomingen in de toegankelijkheid te identificeren Campus toegankelijkheidsaudits uitgevoerd door mensen met een handicap zelf. Dit geldt vooral voor mensen met een verstandelijke beperking, voor wie weinig normen bestaan op het gebied van architectuur of communicatie. Deze toegankelijkheidsaudit wordt vaak uitgevoerd door een gemengde groep studenten met en zonder intellectuele handicaps. Terwijl studenten met een verstandelijke beperking sommige activiteiten uitvoeren zonder ondersteuning op de voorgrond, kunnen de reguliere studenten meer betrokken zijn bij achtergrondactiviteiten, zoals vastleggen wat er gebeurt en waar zich problemen voordoen.

Aan het einde van de taken evalueert de hele groep studenten de ervaringen en houden ze vooral rekening met de gevoelens van de studenten met een verstandelijke beperking: werden ze minachtend behandeld, konden ze alle aanwijzingen onthouden, hoe voelden ze zich toen ze verdwaalden, enz. Met de directe deelname van mensen met een verstandelijke beperking zijn de verworven inzichten en het leerproces van de hele groep veel meer gebaseerd op en afgestemd op de realiteit.

Zoals we eerder al zeiden, zijn instellingen vaak zeer slecht aangepast om iedereen te omvatten, dus het vaststellen van de problemen en moeilijkheden uit de

⁸ Under the Bologna Agreement on the European Higher Education Area

⁹ <https://www.thomasmore.be/site/socially-ingenious>

eerste hand is een absolute must. Leraren op primair en voortgezet niveau worden steeds meer uitgedaagd om diversiteit in hun klaslokalen te managen. Deze noodzakelijke vaardigheid is vereist omdat studenten veel diverser zijn in moderne samenlevingen: verschillende culturen en religieuze overtuigingen, verschillende geslachten en seksuele geaardheden, evenals verschillende vaardigheden en handicaps maken diversiteitsmanagement een noodzaak. Sommige autoriteiten, scholen en leraren zien dit als een probleem, een obstakel voor het bereiken van nationale educatieve doelen, terwijl het voor andere nieuwe kansen biedt. Opeenvolgende PISA¹⁰-rapporten hebben aangetoond dat er relatief weinig succes is om tegemoet te komen aan de behoeften van een diverse schoolpopulatie en in het ondersteunen van kinderen de competenties te ontwikkelen die ze nodig hebben om in de samenleving te slagen. PISA heeft echter ook aangetoond dat diversiteit in de klas juist een motor kan zijn voor excellentie in het onderwijs. Lerarenopleidingen op scholen en universiteiten moeten veel meer rekening houden met de diversiteit van leerlingen. De lerarenopleiding in veel landen moet worden aangepast om toekomstige leraren op alle niveaus veel bewuster en beter in staat te stellen om te gaan met diversiteit in de klas. Docenten die zelf een afspiegeling zijn van die diversiteit, inclusief docenten met een verstandelijke beperking, bevinden zich in een uitstekende positie om studenten over dit onderwerp op te leiden. Kwaliteit en excellentie in onderwijs voor iedereen hangt echt af van een adequate en praktische diversiteitstraining aan leraren.

Daarnaast zal diversiteitsmanagement in de klas ook inzet van assistenten en helpers van leraren nodig hebben. En ja, er zijn zeker mensen met een (verstandelijke) beperking die deze rollen kunnen vervullen en die naast toekomstige schoolleraren kunnen worden opgeleid.

Aan de Hogeschool van Utrecht oefenen 4e jaar studenten sociaal werk en personen met een licht verstandelijke beperking met 'Nothing about us without us!.

Dit doen ze door middel van inclusieve projecten met een op inclusie gerichte aanpak (Wilken & Knevel 2015, 2016; Knevel 2018).¹¹ Dit is zeer succesvol gebleken. Het doel is om studenten (toekomstige maatschappelijk werkers) een beter begrip te laten krijgen van alomvattende concepten zoals sociale integratie, basisgelijkheid, machtsverhoudingen tussen de maatschappelijk werker en de cliënt, empowerment en emancipatie.

Studenten krijgen drie opties:

- 1) Een inclusief onderzoek uitvoeren
- 2) Een productinnovatie ondernemen
- 3) Een zogeheten 'kwartiermakersproject' opzetten en uitvoeren. Dat wil zeggen sociale projecten die veilige plekken creëren voor mensen die 'anders zijn' of zich 'anders voelen'. Het gaat gastvrijheid bevorderen voor het 'anders zijn' (Kal, Post & Scholtens 2012).

Na een van deze opties te hebben gekozen, richt de student een klein projectteam op dat bestaat uit personen met een lichte verstandelijke beperking en een of twee studenten van de hogeschool of universiteit. Het project en het leerproces worden begeleid door een docent die het tempo van de studenten volgt. In het begeleiden van het proces faciliteert de docent de studenten met ruimte voor inhoudelijke discussies, praktische consulten, formatieve toetsmomenten (tussentijdse reflecties op noties als gelijkwaardigheid, macht, inclusie), het aanreiken, bijhouden en bespreken van logboeken en andere hulpmiddelen. Studenten beginnen de bovengenoemde concepten en theorieën te leren en begrijpen vanuit de ervaring (actieleren) en de reflectie daarop.

Deze cursus resulteert onder meer in een groter bewustzijn van de machtsverhoudingen met personen met een verstandelijke beperking, een groter bewustzijn van de eigen houding als sociaal werker met betrekking tot personen met een verstandelijke beperking, een besef dat personen met een verstandelijke beperking meer competenties hebben vooraf verondersteld. Bovendien beleven de studenten van dichtbij noties van inclusie en exclusie, (on)gelijkwaardigheid, (on)macht, empowerment, en emancipatie.

¹⁰ OECD: Programme for International Student Assessment. www.oecd.org/pisa

¹¹ Knevel, J. & Wilken, J.P. (2015). *Inclusie, (on)gewoon doen!* Utrecht/Amersfoort: Kenniscentrum Sociale Innovatie. Knevel, J. & Wilken, J.P. (2016). *Zo werk je Inclusiegericht: Het*

recht op meedoen en meetellen. In: *Sozio (2)*. Knevel, J. (2018). *The inclusion focused approach. Practicing 'nothing about us without us' with students and persons with a mild intellectual disability through inclusive projects.* Posterpresentatie SWSD 2018 Dublin

Voor de betrokken personen met een verstandelijke beperking resulteerden de inclusieve projecten in het ervaren van nieuwe sociaal gewaardeerde rollen, competent en erkend voelen, trots, ervaren van zelfrespect. Bovendien vergroot de betrokkenheid in dergelijke projecten hun levenswereld en opent het nieuwe perspectieven zoals nieuwe interesses, nieuwe competenties, nieuwe kansen ontdekken.

Toegankelijkheid

Aan de Thomas More Hogeschool in België verkopen sociaal kwetsbare doelgroepen (met name mensen met een verstandelijke maar ook lichamelijke beperking) hun zelfgemaakte producten samen met sociale partnerorganisaties in een speciaal op maat gemaakte mobiele winkel. Het doel hiervan is om grensverleggende inclusiviteit binnen en buiten de campus te bereiken.

De mobiele winkel (voor gebruik op de campus en op locatie) zelf is ontwikkeld door studenten van de opleiding Engineering in nauw overleg met mensen met een handicap en bestaat uit verschillende individuele elementen die in hoogte kunnen worden aangepast. Er kan zelfs een ingebouwde koelkast en een tosti-ijzer in geplaatst worden om bijvoorbeeld wafels of geroosterde broodjes klaar te maken. Ook de kassa is als toepassing op een tablet speciaal ontwikkeld in samenwerking met en bedoeld voor mensen met een verstandelijke beperking

Andere gebieden

Zonder training onderschatten zorgverleners ook de mogelijkheden van patiënten met een handicap en onderschatten ze de kwaliteit van leven van patiënten met een handicap op grove wijze. Ze minimaliseren ook de omvang en het belang van de expertise van de patiënt in zijn of haar eigen toestand. Dit leidt tot een gebrek aan erkenning van het zelfvermogen van de patiënt om bij te dragen aan de eigen zorg en dus tot vermijdbare kosten en verkeerde planning van de gezondheidszorg. Verschillende universiteiten en medische centra hebben al trainers met een handicap uitgenodigd om dit probleem aan te pakken.

Bovendien toonde een onderzoek uitgevoerd met Special Olympics atleten de gevolgen aan van tekortkomingen in de toegang tot gezondheidszorg:

- Een derde van de atleten had een bril op sterkte nodig en had deze niet; meer dan 25% was nooit gescreend
- Meer dan 30% van de atleten slaagden niet in de gehoortest
- Meer dan 30% van de deelnemende atleten had duidelijk tandbederf

Deze bevindingen komen overeen met veel andere gegevens waaruit blijkt dat mensen met een verstandelijke beperking verre van gelijke toegang tot gezondheid hebben. Opleiding en bewustmaking binnen medische opleidingen heeft bewezen een groot potentieel te hebben om deze situatie te verhelpen.

Resultaten: hoe kan inclusie in het hoger onderwijs worden bereikt

Tot dusverre heeft het project Inclusive Campus Life (www.ICLife.eu) een aantal gedetailleerde richtlijnen en hulpmiddelen ontwikkeld die instellingen voor hoger onderwijs kunnen helpen inclusieve campussen te worden. De beschikbare documenten zijn te vinden op de projectwebsite. In het volgende willen we enkele cruciale kwesties in dit proces belichten.

Personeelstraining en bewustzijn

Om mensen met een verstandelijke beperking op een campus voor hoger onderwijs te verwelkomen, is het nuttig voor het personeel en de werknemers op de campus om meer te weten te komen over hun specifieke behoeften. Dit hoeft geen uitgebreide training te zijn, maar kan prima worden geïntegreerd in vergaderingen die toch al plaatsvinden. Dit heeft het voordeel dat het management een inclusieve boodschap naar iedereen stuurt en dat de bewustmaking kan worden herhaald, bijvoorbeeld jaarlijks om bestaand personeel eraan te herinneren en nieuw personeel kennis te laten maken met de principes van een Inclusieve Campus. Als er slechts korte tijd beschikbaar is, kan ook worden ingegaan op de behoeften van slechts één groep mensen met een beperking.

Als algemene regel is het belangrijk om mensen met een verstandelijke beperking zelf te betrekken bij de bewustmaking. Het is belangrijk dat medewerkers vertrouwd raken door direct te spreken met een persoon met een verstandelijke beperking, de mogelijkheid hebben om vragen te stellen en de bijdragen te begrijpen die deze mensen leveren aan de samenleving. Voor het organiseren van een training is het altijd nuttig om samen te werken met een lokale, regionale of nationale organisatie van mensen met een verstandelijke beperking.

Personeel in het hoger onderwijs op alle niveaus moet begrijpen dat mensen met een verstandelijke beperking een integraal onderdeel van de samenleving zijn. Zij hebben recht op volledige participatie en inclusie, ook in het onderwijs. In instituten voor hoger onderwijs is het vaak een uitdaging om uit te leggen waarom mensen met een verstandelijke handicap moeten en kunnen deelnemen. Daarom is het belangrijk om de volgende twee kernprincipes over te brengen:

- het Instituut voor hoger onderwijs is vastbesloten om een inclusieve campus te zijn zonder een groep van de bevolking uit te sluiten.
- de meeste afgestudeerden zullen later werken in posities waar ze direct contact hebben met mensen met een handicap zoals advocaten, leraren, architecten, ontwerpers, artsen, enz. Het is dus belangrijk dat ze meer te weten komen over hun toekomstige klanten of collega's.

Werving voor gelijke kansen

Instellingen voor hoger onderwijs zouden diversiteit onder hun personeel moeten omarmen, ervoor zorgen dat alle kandidaten voor werkgelegenheid eerlijk worden behandeld en dat de selectie uitsluitend berust op de individuele verdiensten van de kandidaten en op de functiecriteria. Als werkgevers moeten zij zich inzetten voor het beginsel van gelijke kansen.

De grondslag voor gelijke kansen op de werkplek in Europa is de richtlijn inzake werkgelegenheidsgelijkheid 2000/78/EG die in alle EU-lidstaten in nationaal recht is opgenomen. Het verbiedt discriminatie op grond van godsdienst en overtuiging, leeftijd, handicap en seksuele geaardheid. Het heeft betrekking op werkgelegenheid en beroep alsook op beroepsopleidingen.

Mensen met een verstandelijke handicap ondervinden vaak indirecte discriminatie wanneer een ogenschijnlijk neutrale bepaling, criterium of praktijk (bijvoorbeeld "objectieve criteria" tijdens sollicitatiegesprekken) hen benadeelt ten opzichte van andere personen. Bij instellingen voor hoger onderwijs kan dit het geval zijn als er bijvoorbeeld een bepaalde onnodige graad nodig zou zijn voor werkgelegenheid zoals interieurverzorger, keukenassistent of assistent hovenier.

Bovendien kunnen veel diensten binnen een instituut voor hoger onderwijs worden uitbesteed aan externe dienstverleners, zoals reiniging, tuinieren, catering, enz. Het beheer van een inclusieve campus moet om die redenen zorgvuldig de voorwaarden voor de onderaanneming van

diensten herzien en de voorschriften voor de onderaannemer omvatten om een bepaald aantal mensen met een beperking in dienst te nemen, met inbegrip van mensen met een verstandelijke handicap. Deze "positieve discriminatie" is als positieve actie toegestaan.

Ook stages hebben bewezen een uitstekend hulpmiddel te zijn om te zien of een specifieke persoon in staat is om werk gerelateerde activiteiten uit te voeren vóór aanwerving.

Instellingen voor hoger onderwijs hebben de wettelijke verplichting om dergelijke aanpassingen binnen de werkplek aan te brengen en redelijke werkregelingen te treffen om geschikte gekwalificeerde gehandicapte aanvragers tegemoet te komen. Mogelijke redelijke aanpassingen voor mensen met een verstandelijke handicap kunnen bijvoorbeeld zijn een vermindering van de vereiste arbeidstijd of het delen van banen tussen een persoon met en een persoon zonder handicap.

Peer-ondersteuning

Peer support of buddysystemen zijn inmiddels een bekend fenomeen. Het gaat om het koppelen van ervaren mensen met mensen die ergens minder ervaring in hebben. Peersystemen moedigen een open en doeltreffende dialoog tussen leeftijdsgenoten aan en hebben de neiging om sociale barrières te doorbreken. Ze helpen bij het creëren van een veilige en vertrouwde leeromgeving waarin iemand zich minder terughoudend voelt om vragen te stellen. Dit stelt iemand in staat om sociale netwerken en cross-culturele ervaringen te ontwikkelen. Peersystemen zouden een belangrijke plaats in het hoger onderwijs moeten hebben. Peersystemen hebben een groot potentieel om echt inclusief te zijn:

- voor leerlingen met een verstandelijke beperking kan een peer een echt verschil maken als ze bijvoorbeeld de weg in het gebouw moeten vinden of bij wie ze moeten zijn voor bepaalde vragen. Daarnaast kan een peer ook een middel zijn om sociale contacten met andere collega's of studenten aan te gaan.
- voor studenten zonder verstandelijke beperking. Een peer met verstandelijke beperking kan hen waardevolle inzichten geven in vragen en problemen die hun toekomstige cliënten kunnen hebben, ongeacht of ze sociaal werk, engineering, rechten of geneeskunde studeren. Mensen met een verstandelijke handicap helpen professionals vaak hun werk vanuit een nieuw perspectief te zien en hun levensechte zorgen te begrijpen.

Een peersysteem is wederzijds voordelig voor zowel maatjes als studenten. Wij stellen voor om bij de implementatie van een buddiesysteem niet alleen studenten met een verstandelijke handicap te helpen, maar om alle studenten te helpen, om te beginnen bij eerstejaarsstudenten. Het peersysteem wordt zodoende een meerwaarde voor iedereen op de campus.

Problemen met de rechtsbevoegdheid

Hoewel de geldende internationale wetgeving duidelijk is dat "personen met een handicap op voet van gelijkheid met anderen in alle aspecten van het leven kunnen genieten", zijn er nog veel systemen die de handelingsbekwaamheid van personen inperken.

Een andere discriminerende praktijk is de zogenaamde "*benefit trap*". De meeste mensen met een verstandelijke handicap krijgen vanwege hun handicap een vorm van voordelen van de staat. Natuurlijk moeten deze voordelen worden verlaagd of zelfs stopgezet wanneer personen in hun eigen leven kunnen voorzien. In sommige landen wordt werkgelegenheid echter gezien als 'bewijs' dat mensen niet langer gehandicapt zijn en als zodanig kunnen zij hun rechten op uitkeringen verliezen. Instituten voor hoger onderwijs die met mensen met een handicap willen werken moeten zich bewust zijn van deze situatie en het per geval nagaan of sprake is van een "*benefit trap*". Het doel is niet om belastingen te vermijden of onrechtmatige voordelen te behalen, maar een handicap wordt gedefinieerd als een permanente situatie.

De inclusieve weg voorwaarts: tegen tokenisme

We zijn ons ervan bewust dat de problemen die in dit document worden beschreven een uitdaging kunnen vormen voor het hoger onderwijs. Om deze uitdagingen het hoofd te bieden, is het aan te bevelen om samen te werken met organisaties van mensen met een handicap en hun familie. Op de website www.inclusion-europe.eu wordt een lijst gegeven van eerstelijns contacten die dit proces kunnen ondersteunen. Alleen als we echt actief mensen met een verstandelijke handicap opnemen in een breed scala aan activiteiten - van reiniging en catering tot mede-lesgeven en onderzoek doen - kunnen we ontsnappen aan een waarschijnlijk goed bedoeld tokenisme.

Het IC Life project pleit voor een productieve weg voorwaarts. Misschien heeft u dit document ook rechtstreeks ontvangen van mensen met een verstandelijke handicap die voor zichzelf spreken. We hebben deze *zelfadvocaten* aangemoedigd om persoonlijk contact op te nemen met instellingen in het hoger onderwijs om te pleiten voor hun eigen inclusie in het hoger onderwijs.